

Eerste generatie gebiedsagenda's smaken naar meer, maar hebben nog wat zout nodig.

Utrecht, 1 april 2010. De afgelopen tijd lijkt forse voortgang te worden geboekt in de afstemming van infrastructuur en gebiedsontwikkeling. Het MIT werd MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport), met een serieus spelregelkader. Gebiedsagenda's zorgen voor de afstemming van rijks- en regionale ambities, en er wordt zelfs gewerkt aan een - voor het eerst interdepartementaal op te stellen - Ruimtelijke Investeringsagenda voor de lange termijn. Wat zijn de waarnemingen nu we een tijdje in 'MIRT-land' bezig zijn? Bijna 40 sleutelactoren uit de Kenniscirkel MIRT hebben gezamenlijk terug- én vooruitgeblikt op thema's als verbreding van infra naar integrale gebiedsontwikkeling, versnelling van planprocessen en verbinding tussen rijk en regio.

Verlangen naar de toekomst. "Een goede gebiedsagenda roept verlangen op naar de toekomst". Professor Geert Teisman (Erasmus Universiteit Rotterdam en Programma NederlandBovenWater) schetste dit verleidelijke en poëtische beeld van de komende aanscherping en uitwerking van de gebiedsagenda's voor de 7 landsdelen en provincies. Zittend op de bewust ongemakkelijk uitgevoerde troon was hij de derde inleider in de discussiemiddag van de Kenniscirkel MIRT. Een gloednieuw netwerk, dat alle actoren van rijk, regio, gemeenten, kennisinstellingen en consultancy in dit veld verbindt. Deze keer geen virtuele discussie binnen de gelijknamige LinkedIn-groep, maar face to face. Royal Haskoning SMC faciliteerde in de MINDZ-zaal van Seats2Meet in Utrecht - dé ontmoetingplaats voor netwerkers - een luchtig maar pittig debat over regionale samenwerking bij gebiedsontwikkeling. Hierin kwamen het jonge MIRT spelregelkader van het rijk, de gezamenlijke gebiedsagenda's én het streven naar snellere en betere besluitvorming samen.

Gebiedsagenda's: focus en richting. Uit de inleidingen - naast Teisman ook van Johan Osinga, (directeur provincie Overijssel) en Roelof van Netten (directeur Regio Holland Rijnland - en daarop volgende discussie, kwam een tamelijk succesvol maar ook wisselend beeld naar voren van de eerste generatie gebiedsagenda's. Gebiedsagenda's hebben een gezamenlijke stip op de horizon gezet en voor meer begrip gezorgd voor ambities van rijk en regio. De meest gedeelde stelling was dat een verdere focus en fasering nodig is, wil er ook sprake zijn van een echte,

sturende samenwerkings- en ontwikkelagenda. Daarvoor moet de (regionale) koudwatervrees, voor het uit beeld raken van niet prioritaire ontwikkelingen, worden overwonnen. Maar ook mag van het rijk worden verwacht dat het eerder en duidelijker als mede-eigenaar optreedt. De 'R' van MIRT, bedoeld om de relatie tussen partijen en de inbedding van 'ruimtelijke' component te symboliseren, staat vooralsnog voor 'richting'.

Urgentie en financiering. Urgentie, visie, integrale afweging en afbakening - niet alles hangt met alles samen - moeten de eerste prioriteit worden. Daarbij moet overigens de balans worden gevonden tussen 'technocratisch gebruik' van MKBA's en andere rekenmodellen (argumenten) en de politieke powerplay van bezielde bestuurders. Rijk en regio moeten elkaars maatlaten beter gaan begrijpen. In het verlengde speelt het vraagstuk van de medezeggenschap bij cofinanciering: wie meebetaalt moet ook iets te zeggen hebben. Andersom moet gerekend kunnen worden op stabiele besluitvorming, ook in een politiek minder stabiel klimaat.

Is sneller beter? Of is beter sneller?

Discussie was er ook over de betekenis van het MIRT instrumentarium - met name de verkenning - vanuit de optiek van versnelling. Eenmaal in de verkenningsfase lijkt het snel(ler) te gaan, maar de aanloop is vaak een jarenlang proces. Bovendien bestaat het risico van dubbel werk: eerst regionaal en daarna nog eens aan de onderhandelingstafel met het rijk. Het MIRT onderzoek lijkt hier geen soelaas te bieden, want is niet bedoeld als voorportaal voor formele MIRT-beslissingen. Wel kan dit 'onderzoek' argumenten opleveren voor de samenhang tussen ontwikkelingen in een gebied, zicht geven op nut en noodzaak om deze integraal op te pakken en duidelijkheid creëren over de financieringsopties. In die zin toch wel weer een klein opstapje richting investeringsbeslissingen. Als voorbeelden van ontwikkelingen die voor 'MIRT-onderzoek' in aanmerking komen werden klimaat- en watergerelateerde plannen als het Deltaplan genoemd.

Bij dit alles moet worden gewaakt voor een te klassieke geld-, machts- en projectoriëntatie, want dat is nu juist de dood in de pot voor programmatisch en vernieuwend denken, aldus Teisman. Om dit te stimuleren, zou wellicht gekeken kunnen worden naar het Engelse voorbeeld. In dit systeem wordt een inhoudelijk rijksvoorstel op tafel gelegd, die kan worden vervangen door een aantoonbaar beter alternatief uit de regio. Bij rivierverruiming is hiermee al geëxperimenteerd. Een succesvol afgerond proces zou in aanmerking moeten komen voor een bonus uit de MIRT-financiering, naast de regionaal bestemde gelden. Overigens lijkt het raadzaam om scherp de aansluiting met economische drijvers voor ogen te hebben. Zo is de gecombineerde economische en ruimtelijke ontwikkeling van Brainport Eindhoven een goed voorbeeld van een zwaan-kleef-aan effect, geïnitieerd door bedrijfsleven en kennisinstellingen.

Samenwerking onder druk. Natuurlijk is in dit verband ook stilgestaan bij de betekenis van de brede heroverwegingen, die inzet wordt bij de Tweede Kamerverkiezingen. Een eventuele samenvoeging van departementen kan versnellend werken, meenden veel deelnemers. Herindeling van provincies wordt nog wisselend ontvangen. Overigens pleitte Royal Haskoning SMC voor een gedoseerde focus op structurerende aanpassingen in het spel tussen rijk en regio, naast culturele bruggetjes tussen V&W, VROM en de andere departementen. Betere aansluiting tussen de verschillende investeringsfondsen kan ook helpen. Het gevaar van de heroverwegingen is dat betrokken overheden nog sterker intern georiënteerd raken en dat dit ten koste gaat van de benodigde gerichtheid op samenwerking en effectieve interorganisatorische verbanden.

Zeker is dat de komende periode spannend wordt voor het vervolg van regionale samenwerking. Nieuwe politici, nieuwe instrumenten en nieuwe arrangementen zullen moeten optellen tot een sturende 'Gebiedsagenda generatie 1.1 of 2.0', die aansluiting vindt in MIRT Verkenningen. De ervaringen en inzichten daarbij worden onder meer gedeeld binnen de Kenniscirkel MIRT op LinkedIn, waar ook de nu ingezette vruchtbare discussie kan worden voortgezet. Wordt vervolgd!

Meer informatie over de Kenniscirkel MIRT via C.Elings@royalhaskoning.com; meer info over MIRT-adviesdiensten van Royal Haskoning SMC via P.Lamberigts@royalhaskoning.com.

.....